УДК 341.9
DOI https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2026.5/53

Волторніст О. С.
https://orcid.org/0009-0009-3809-2370
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ПАРАЛЕЛЬНІ ПРОВАДЖЕННЯ ЯК СУЧАСНИЙ НАПРЯМ УНІФІКАЦІЇ МІЖНАРОДНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ В РАМКАХ ПРОЄКТУ З ПИТАНЬ МІЖНАРОДНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ

Статтю присвячено дослідженню паралельних проваджень як одного з ключових сучасних напрямів розвитку Проєкту з питань міжнародної юрисдикції Гаазької конференції з міжнародного приватного права. Особливу увагу приділено трансформації підходів до уніфікації міжнародної юрисдикції: від спроб розроблення всеохопного універсального режиму прямої юрисдикції до поетапного врегулювання окремих проблем конкуренції юрисдикцій. Показано, що паралельні провадження та пов'язані позови становлять одну з найбільш практично значущих форм позитивного конфлікту міжнародної юрисдикції, оскільки одночасний розгляд спорів у судах різних держав створює ризики процесуального дублювання, forum shopping, ухвалення несумісних судових рішень та збільшення витрат сторін.

Проаналізовано основні моделі координації паралельних проваджень, зокрема підхід lis pendens, принцип first seised та доктрину forum non conveniens, а також можливості їх поєднання в межах універсального міжнародного інструменту. Досліджено сучасний етап роботи Гаазької конференції над паралельними провадженнями та пов'язаними позовами як продовження багаторічного Проєкту з питань міжнародної юрисдикції. Обґрунтовано, що перехід до регулювання конкуренції юрисдикцій не слід розглядати виключно як відмову від первісної мети широкої уніфікації правил міжнародної юрисдикції. Навпаки, такий підхід може становити елемент поступової функціональної уніфікації та створювати передумови для майбутнього зближення правил прямої міжнародної юрисдикції.

Ключові слова: *міжнародна юрисдикція, паралельні провадження, Проєкт з питань міжнародної юрисдикції, lis pendens, forum non conveniens.*

Постановка проблеми. Паралельні провадження у судах різних держав є одним із найбільш характерних проявів позитивного конфлікту міжнародної юрисдикції, за якого декілька судів одночасно можуть вважати себе компетентними розглядати тотожні або тісно пов'язані приватноправові спори. Така ситуація створює ризики дублювання процесуальних дій, збільшення витрат сторін, forum shopping, а також ухвалення несумісних або взаємовиключних судових рішень [1, с. 247–274; 2, с. 615–650]. Особливої актуальності ця проблема набула в межах сучасного етапу Проєкту з питань міжнародної юрисдикції Гаазької конференції з міжнародного приватного права, де робота поступово сконцентрувалася на розробленні можливого міжнародного інструменту щодо parallel proceedings та related actions [3]. Це ставить ширше питання про інструменти [4, с. 35]. Окремі моделі координації паралельних проваджень, зокрема співвідношення lis pendens та forum non conveniens, досліджуються Н. Бранніганом, П. Геррупом, Р. Брендом та Г. Андергілл [2, с. 622–623; 5, с. 101–102]. Водночас недостатньо дослідженим залишається питання про значення сучасної роботи над паралельними провадженнями саме як етапу більш широкої міжнародно-правової уніфікації правил міжнародної юрисдикції.

Постановка завдання. Метою статті є визначення місця та значення паралельних проваджень у сучасному розвитку Проєкту з питань міжнародної юрисдикції, аналіз основних моделей їх міжнародно-правової координації та оцінка потенціалу відповідного напряму роботи Гаазької конференції для подальшої уніфікації міжнародної юрисдикції. Для досягнення цієї мети передбачається дослідити правову природу паралельних проваджень і пов'язаних позовів, порівняти підходи lis pendens і forum non conveniens,

© Волторніст О. С., 2026
Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

проаналізувати сучасний проєкт можливого міжнародного інструменту Гаазької конференції та визначити, чи може його прийняття сприяти формуванню більш широкого універсального режиму міжнародної юрисдикції.

Виклад основного матеріалу. Проблема паралельних проваджень є безпосереднім наслідком множинності національних правил міжнародної юрисдикції. У транскордонному приватноправовому спорі фактичні та юридичні зв'язки правовідношення нерідко одночасно стосуються декількох держав, унаслідок чого суди двох або більше правопорядків можуть мати підстави для здійснення юрисдикції. Саме по собі існування декількох потенційно компетентних судів не є аномалією міжнародного приватного права. Проблема виникає тоді, коли сторони фактично ініціюють провадження щодо одного або тісно пов'язаних спорів у різних державах і кожний із відповідних судів продовжує їх розгляд. Таким чином виникає позитивний конфлікт міжнародної юрисдикції, за якого декілька судів одночасно претендують на можливість здійснення судової влади щодо одного транскордонного правовідношення [1, с. 259].

Практичні наслідки таких ситуацій виходять далеко за межі суто теоретичної конкуренції компетенцій. Одночасний розгляд спорів у різних державах спричиняє дублювання процесуальних дій, збільшення судових витрат, необхідність паралельного представництва сторін у декількох правопорядках, ускладнення збору та оцінки доказів, а також ризик ухвалення несумісних або суперечливих судових рішень. Крім того, можливість першочергового звернення до одного з декількох потенційно компетентних судів створює умови для forum shopping, за якого сторона обирає юрисдикцію, керуючись не лише належним зв'язком спору з відповідною державою, а й потенційними матеріальними чи процесуальними перевагами певного правопорядку [2, с. 632].

Поняття паралельних проваджень при цьому необхідно відмежовувати від ширшої категорії пов'язаних позовів. У першому випадку йдеться насамперед про ситуації, коли в судах різних держав розглядаються достатньо близькі за сторонами, предметом та підставами провадження. Related actions можуть не бути тотожними, однак між ними існує такий ступінь взаємозв'язку, що їх окремий розгляд створює ризик несумісних результатів або перешкоджає повному та ефективному вирішенню транскордонного спору. Саме тому сучасний Проєкт з питань міжнародної юрисдикції охоплює обидві категорії, хоча механізми їх координації не обов'язково мають бути однаковими [6].

Історично проблема паралельних проваджень уже була присутня в роботі Гаазької конференції над широкою уніфікацією міжнародної юрисдикції. Первісний Проєкт з питань міжнародної юрисдикції, розпочатий у 1992 році, мав на меті одночасну гармонізацію правил міжнародної юрисдикції та визнання і виконання іноземних судових рішень. Відповідно, питання конкуренції декількох компетентних судів мало бути частиною ширшої системи прямої міжнародної юрисдикції. Після звуження первісного Проєкту ця складова протягом тривалого часу залишалася фактично неврегульованою на універсальному рівні [7].

Універсальне врегулювання паралельних проваджень ускладнюється тим, що основні правові традиції виробили принципово різні механізми реагування на конкуренцію юрисдикцій. У континентальній європейській традиції ключове значення має інститут lis pendens та пов'язаний із ним принцип first seised. Його загальна логіка полягає у тому, що за наявності двох паралельних проваджень пріоритет надається суду, до якого було звернення раніше, тоді як інший суд повинен зупинити або припинити власне провадження за передбачених правом умов. Основною перевагою цього підходу є високий ступінь передбачуваності: визначення пріоритетного суду ґрунтується на відносно об'єктивному часовому критерії [5, с. 104].

Разом із тим принцип first seised має суттєві недоліки. Насамперед він не гарантує, що суд, до якого звернулися першим, є найбільш тісно пов'язаним зі спором або найбільш придатним для його ефективного вирішення. Більше того, жорсткий часовий критерій може сам створювати стимули для процесуальної тактики. Сторона, яка очікує виникнення спору, може прагнути першою ініціювати провадження у вигідній для неї юрисдикції лише для того, щоб забезпечити процесуальний пріоритет відповідного суду. Таким чином, механізм, покликаний обмежувати forum shopping, за певних умов сам може стимулювати так звану race to the courthouse [2, с. 641].

Іншу модель виробили правопорядки загального права, де значне місце традиційно займає доктрина forum non conveniens. На відміну від формалізованого принципу first seised, вона дозволяє суду оцінити всю сукупність обставин конкретної справи та відмовитися від здійснення юрисдикції, якщо суд іншої держави є більш належним форумом для розгляду спору. Така модель надає суду значно більшу дискрецію та дозволяє враховувати

реальний зв'язок спору з різними державами, місцезнаходження сторін і доказів, можливість ефективного виконання рішення та інші процесуальні фактори [5, с. 95].

Перевага forum non conveniens полягає саме у її гнучкості, однак ця ж властивість є джерелом основного недоліку доктрини. Результат застосування широкого суддівського розсуду є менш передбачуваним для сторін порівняно з автоматичним правилом first seised. Крім того, якщо суди різних держав незалежно оцінюватимуть питання найбільш належного форуму, теоретично можлива ситуація як позитивного, так і негативного конфлікту: обидва суди можуть вирішити продовжити провадження або, навпаки, кожний із них може розраховувати на розгляд справи іншим судом. Саме тому механічне перенесення forum non conveniens на універсальний рівень також не вирішує проблему [5, с. 98].

Таким чином, історична дискусія щодо паралельних проваджень значною мірою відображає ширшу відмінність між двома концепціями міжнародної юрисдикції: передбачуваністю, заснованою на заздалегідь визначених правилах, та гнучкістю, заснованою на індивідуальній оцінці конкретної справи. Це один із проявів тих самих розбіжностей між правовими традиціями, які свого часу ускладнили розроблення всеохопної Гаазької конвенції про міжнародну юрисдикцію. Н. Бранніган у зв'язку з цим обґрунтовано звертає увагу на те, що перспективний універсальний режим має враховувати обидві традиції, а не просто відтворювати одну з них [5, с. 104].

Саме пошук компромісу між цими підходами став основою сучасного етапу Проєкту з питань міжнародної юрисдикції. Після завершення роботи над Конвенцією 2019 року Гаазька конференція повернулася до проблем прямої міжнародної юрисдикції. У 2021 році Рада із загальних справ та політики створила спеціальну Робочу групу з питань юрисдикції у транскордонних цивільних та комерційних спорах. Її первісний мандат передбачав інклюзивну та комплексну роботу з початковим акцентом на розробленні обов'язкових правил щодо concurrent proceedings, включаючи parallel proceedings та related actions, із визнанням первинного значення як правил юрисдикції, так і доктрини forum non conveniens [7].

Зазначений мандат має принципове значення для розуміння сучасного напряму Проєкту. Гаазька конференція не обрала ні класичну континентальну модель lis pendens, ні чисту модель forum non conveniens. Навпаки, сама постановка завдання виходить із необхідності врахування одночасно нормативних критеріїв юрисдикційного зв'язку та елементів гнучкої оцінки належності форуму. Фактично йдеться про спробу сформувати третю, компромісну модель координації паралельних проваджень, придатну для застосування державами, що належать до різних правових традицій.

З 2021 до 2025 року Робоча група провела дев'ять засідань і поступово сформувала проєкт тексту можливої майбутньої конвенції. Станом на кінець 2025 року Revised Draft Text містив 23 статті, згруповані у п'ять розділів: сфера застосування та визначення; паралельні провадження; пов'язані позови; співробітництво і комунікація; загальні положення [6]. Така структура демонструє, що запропонований інструмент виходить за межі простого правила про припинення другого провадження та передбачає комплексніший механізм управління конкуренцією судів.

Особливо важливою рисою сучасного Draft Text є використання критеріїв jurisdiction / connection. Попри те, що майбутня конвенція не має на меті створити повний універсальний перелік правил прямої міжнародної юрисдикції, застосування механізмів координації неминуче потребує оцінки достатності зв'язку конкретного спору з певним судом. У ході дев'ятого засідання Робочої групи значна увага приділялася саме переліку таких критеріїв у ст. 8(2) Draft Text, включаючи зв'язки, що стосуються місця знаходження відповідача, діяльності в державі форуму, договірних і недоговірних зобов'язань, майна та інших обставин [6].

Ця обставина має особливе значення для теми міжнародно-правової уніфікації. Формально сучасний Проєкт спрямований не на встановлення універсальних правил direct jurisdiction, а на координацію паралельних проваджень. Функціонально ж для визначення того, який суд має пріоритет або повинен продовжити розгляд, державам доводиться погоджуватися щодо того, які зв'язки між спором і певною державою можуть вважатися юридично релевантними. Іншими словами, дискусія про паралельні провадження частково повертає Гаазьку конференцію до питання допустимих підстав міжнародної юрисдикції, хоча й у значно вужчій формі.

Показовим є також зв'язок сучасного Draft Text із Конвенцією 2019 року. При розробленні критеріїв jurisdiction / connection Робоча група використовувала як вихідну основу, зокрема, юрисдикційні фільтри ст. 5(1) Конвенції 2019 року. Водночас у ході роботи було визнано, що май-

бутній інструмент щодо паралельних проваджень та Конвенція 2019 року мають різні функції, а тому перелік зв'язків у новому інструменті не обов'язково повинен повністю збігатися з підставами, достатніми для визнання та виконання судового рішення [6].

Це знову демонструє тісний взаємозв'язок прямої і непрямої юрисдикції. Конвенція 2019 року переважно відповідає на питання про те, за яких юрисдикційних зв'язків рішення суду однієї держави може циркулювати в інших державах-учасницях. Натомість сучасний Проєкт змушений оцінювати відповідні зв'язки на більш ранній стадії, коли судове рішення ще не винесено і необхідно визначити взаємодію між двома або декількома одночасними провадженнями. У такий спосіб відбувається поступове наближення механізмів непрямої та прямої міжнародної юрисдикції.

Одним із центральних питань майбутнього режиму є визначення критеріїв, за якими один із декількох судів має отримати процесуальну перевагу. П. Герруп і Р. Бренд пропонують відмовитися від спроб побудувати універсальне правило виключно навколо традиційних категорій first seised або forum non conveniens і натомість орієнтувати систему на визначення «better forum». На їхню думку, майбутній інструмент повинен містити дві взаємопов'язані групи правил: критерії встановлення більш належного форуму та процесуальні механізми, які дозволять сконцентрувати розгляд транскордонного спору саме в цьому суді [8, с. 12–13].

Такий підхід має очевидну перевагу, оскільки дозволяє уникнути автоматичного надання переваги суду лише через хронологічну першість звернення, але водночас може обмежити надмірну дискреційність класичного forum non conveniens. Іншими словами, міжнародний інструмент потенційно здатний сформувати власний набір об'єктивних та дискреційних факторів, які забезпечували б баланс між передбачуваністю та гнучкістю. Саме формування такого балансу може стати одним із найважливіших нормативних результатів сучасного етапу Проєкту.

Окремою проблемою є можливість недобросовісного використання самих правил про паралельні провадження. Якщо пріоритет певною мірою залежить від часу звернення до суду, сторона може ініціювати провадження превентивно з метою ускладнити або заблокувати майбутній процес в іншій державі. Робоча група безпосередньо розглядала ризик tactical use of the rules of parallel proceedings та можливість включення положення, спрямованого на запобігання зловживанню процесом [9]. Це підтверджує, що майбутня система не може бути побудована виключно на механічних формальних критеріях і потребує запобіжників проти недобросовісної процесуальної поведінки.

Не менш важливим компонентом Draft Text є регулювання співробітництва та комунікації. Виділення окремого розділу щодо співпраці та комунікації показує перехід від традиційного уявлення про міжнародну юрисдикцію як суто одностороннє рішення кожного національного суду до більш координованої моделі транскордонного судочинства [6]. У ситуації паралельних проваджень ефективне вирішення проблеми може вимагати отримання інформації про стан процесу в іншій державі, наявність ухвалених рішень, можливість розгляду відповідних вимог та інші обставини, які впливають на рішення про продовження або зупинення провадження.

Саме цей аспект дозволяє говорити про певну трансформацію самого поняття міжнародної юрисдикції. Класичний підхід виходить із того, що кожна держава автономно визначає просторові та персональні межі компетенції своїх судів. Натомість у системі координації паралельних проваджень недостатньо встановити лише наявність власної компетенції. Суду необхідно також врахувати існування та характеристики провадження в іншій державі. Таким чином, міжнародна юрисдикція поступово набуває не лише розмежувальної, а й координаційної функції.

З точки зору широкої міжнародно-правової уніфікації особливу увагу слід звернути на те, що Гаазька конференція свідомо розмежовує сучасну роботу над паралельними провадженнями та можливе майбутнє опрацювання правил прямої юрисдикції. У рішеннях CGAP 2025 року прямо зазначалося, що після завершення поточної роботи над майбутньою конвенцією питання розроблення прямих юрисдикційних правил може бути продовжене в межах окремого наступного проєкту [7]. Це принципово важливо: сучасний інструмент не замінює питання прямої юрисдикції, а потенційно передує поверненню до нього.

Тому паралельні провадження доцільно розглядати як своєрідну проміжну ланку між уніфікацією непрямої та прямої міжнародної юрисдикції. Гаазька конвенція 2019 року встановила систему юрисдикційних фільтрів для міжнародного руху судових рішень. Майбутня конвенція щодо паралельних проваджень може перенести частину юрисдикційної координації на стадію до ухвалення рішення. Наступним

логічним кроком теоретично може стати формування певного універсального ядра правил прямої юрисдикції. Такий розвиток відповідає концепції поступового міжнародного нормотворення, яку М. Леманн характеризує як incremental international law-making [4, с. 30].

При цьому поступовість має і суттєвий ризик. Якщо Конвенція 2005 року, Конвенція 2019 року та потенційний інструмент щодо паралельних проваджень розвиватимуться як повністю автономні нормативні режими, може виникнути фрагментована система, у якій суміжні юрисдикційні питання вирішуватимуться на основі відмінних понять і критеріїв. Саме тому М. Леманн наголошує на необхідності цілісного підходу до подальшого розвитку Гаазьких інструментів: поступовість міжнародного нормотворення повинна поєднуватися із системністю та узгодженістю вже прийнятих і майбутніх конвенцій [4, с. 31].

Паралельні провадження у цьому контексті можуть виконувати ще одну функцію – своєрідного практичного тестування можливості міжнародного консенсусу щодо правил, які за своєю природою наближаються до прямої міжнародної юрисдикції. Якщо держави, що належать до різних правових традицій, зможуть погодити критерії достатнього юрисдикційного зв'язку, механізми визначення пріоритетного чи більш належного суду та межі суддівської дискреції, це може створити доктринальну й нормативну основу для майбутньої ширшої уніфікації.

Водночас переоцінювати потенціал майбутньої конвенції не слід. Навіть ефективна система координації паралельних проваджень не усуне множинність національних правил direct jurisdiction. Вона починає діяти лише тоді, коли провадження вже виникли в декількох державах, тобто регулює наслідок конкуренції юрисдикцій, а не повністю ліквідує її причину. З цієї точки зору майбутній інструмент матиме переважно коригувальний характер: він повинен забезпечити більш ефективний вибір між декількома реально існуючими судовими провадженнями, але не обов'язково унеможливити виникнення такої множинності.

Це дозволяє визначити місце паралельних проваджень у системі уніфікації міжнародної юрисдикції більш точно. Вони не становлять альтернативи правилам прямої міжнародної юрисдикції, а є самостійним функціональним сегментом, який знаходиться між визначенням компетенції національного суду та подальшим міжнародним визнанням його рішення. Уніфікація цього сегмента здатна зменшити негативні наслідки відсутності універсального набору правил прямої юрисдикції та водночас сприяти поступовій конвергенції підходів до самого визначення належної юрисдикції.

Особливо показовим у цьому відношенні є сучасний стан Проєкту. Після дев'ятого засідання Робочої групи у жовтні 2025 року було сформовано Revised Draft Text можливої конвенції, а з 18 листопада 2025 року до 26 січня 2026 року Гаазька конференція провела відкриту консультацію з практиками, суддями та іншими фахівцями щодо практичної придатності запропонованого механізму [10]. У березні 2026 року CGAP не прийняла остаточного рішення про перехід до дипломатичної стадії, а доручила Постійному бюро проаналізувати результати консультації до кінця вересня 2026 року [11].

Відповідно, станом на вересень 2026 року Проєкт перебуває на принципово важливому проміжному етапі. На засіданні CGAP у 2027 році має бути вирішено, чи переводити Проєкт на рівень Спеціальної комісії, яка могла б продовжити підготовку майбутньої конвенції, чи обрати інший подальший сценарій. У разі позитивного рішення засідання Спеціальної комісії попередньо передбачається провести восени 2027 року [11]. Таким чином, нинішній етап дозволяє говорити вже не лише про абстрактні доктринальні пропозиції щодо паралельних проваджень, а про достатньо сформований напрям міжнародного нормотворення.

На мою думку, основне значення сучасної роботи Гаазької конференції полягає саме у зміні методології уніфікації міжнародної юрисдикції. Якщо первісний Проєкт 1990-х років намагався створити комплексну систему, яка одночасно визначала б правила здійснення юрисдикції та міжнародного руху судових рішень, то сучасний підхід виходить із можливості поступового врегулювання окремих найбільш проблемних проявів конкуренції юрисдикцій. Паралельні провадження є особливо придатним об'єктом для такого підходу, оскільки проблема їх існування визнається практично незалежно від того, які саме національні правила прямої юрисдикції застосовує конкретна держава.

У цьому сенсі уніфікація паралельних проваджень може мати значення, яке виходить за межі предмета майбутньої конвенції. Погодження критеріїв jurisdiction / connection, співвідношення формального пріоритету та оцінки більш належного форуму, механізмів судової координації та способів запобігання процесуальним зловживанням фактично створює набір спільних принципів здійснення міжнародної юрисдикції. Такі прин-

ципи в майбутньому можуть бути використані при поверненні до питання про уніфікацію правил direct jurisdiction.

Отже, паралельні провадження слід розглядати не лише як окрему технічну проблему міжнародного цивільного процесу, а як один із сучасних напрямів розвитку універсального регулювання міжнародної юрисдикції. Їх уніфікація дозволяє перенести міжнародну координацію на стадію до ухвалення судового рішення, частково зближує підходи різних правових традицій та вимагає від держав погодження певного мінімального набору критеріїв належного юрисдикційного зв'язку.

Таким чином, сучасний напрям Проєкту з питань міжнародної юрисдикції можна оцінювати як приклад поступової функціональної уніфікації. Його безпосередньою метою є не створення всеохопного універсального режиму прямої юрисдикції, а вирішення конкретної проблеми конкуренції проваджень у судах різних держав. Водночас успішне завершення цієї роботи потенційно здатне створити нормативний і політичний фундамент для наступного етапу – повернення до питання про універсальні правила прямої міжнародної юрисдикції. Саме тому результат сучасної роботи над паралельними провадженнями матиме значення не лише для ефективності транскордонного судочинства, а й для подальшої долі широкої міжнародно-правової уніфікації міжнародної юрисдикції.

Висновки. Проведене дослідження свідчить, що паралельні провадження є не лише окремою процесуальною проблемою транскордонного судочинства, а одним із ключових проявів позитивного конфлікту міжнародної юрисдикції. Їх виникнення зумовлене множинністю національних правил прямої юрисдикції та можливістю одночасного визнання компетенції за судами декількох держав. Традиційні моделі вирішення таких конфліктів – lis pendens, first seised та forum non conveniens – відображають різні правові підходи до співвідношення передбачуваності та суддівської дискреції, що значно ускладнює вироблення універсального міжнародного механізму [2, с. 615–650; 5, с. 83–112].

Сучасний етап Проєкту з питань міжнародної юрисдикції демонструє поступовий відхід від спроб одномоментного створення всеохопної системи прямої міжнародної юрисдикції та перехід до поетапного врегулювання окремих функціональних аспектів конкуренції юрисдикцій. Робота Гаазької конференції над паралельними провадженнями та пов'язаними діями свідчить про прагнення сформувати компромісний режим, який поєднував би об'єктивні критерії юрисдикційного зв'язку, елементи оцінки більш належного форуму та механізми координації між судами [6; 7]. Важливо, що така робота фактично змушує держави погоджувати певний мінімальний набір критеріїв належної міжнародної юрисдикції, навіть якщо майбутній інструмент формально не встановлюватиме повного каталогу правил direct jurisdiction.

Отже, уніфікацію правил щодо паралельних проваджень доцільно розглядати як проміжний, але стратегічно важливий етап ширшої міжнародно-правової уніфікації міжнародної юрисдикції. Її значення полягає не лише у зменшенні ризиків дублювання проваджень, forum shopping та ухвалення несумісних рішень, а й у поступовому зближенні підходів різних правових систем до критеріїв належної юрисдикції та меж суддівської дискреції. У цьому сенсі сучасна робота над паралельними провадженнями відповідає моделі incremental international law-making і потенційно може створити нормативну та політичну основу для подальшого повернення Гаазької конференції до ширшої уніфікації правил прямої міжнародної юрисдикції [4, с. 25–41; 11].

Список літератури:

1. Jueptner E. The Hague Jurisdiction Project – what options for The Hague Conference? *Journal of Private International Law.* 2020. Vol. 16, No. 2. P. 247–274. DOI: 10.1080/17441048.2020.1766220.

2. Underhill G. Masterstroke or misguided? Assessing the proposed parallel proceedings solution of the Hague Conference on Private International Law and the likelihood of its acceptance in Australia. *Journal of Private International Law.* 2024. Vol. 20, No. 3. P. 615–650. DOI: 10.1080/17441048.2024.2439151.

3. Jueptner E. A Hague Convention on Jurisdiction and Judgments: Why did the Judgments Project (1992–2001) Fail? Cambridge : Intersentia, 2024. 245 p. DOI: 10.1017/9781839705342.

4. Lehmann M. Incremental international law-making: The Hague Jurisdiction Project in context. *Journal of Private International Law.* 2023. Vol. 19, No. 1. P. 25–41. DOI: 10.1080/17441048.2023.2189077.

5. Brannigan N. Resolving conflicts: establishing forum non conveniens in a new Hague jurisdiction convention. *Journal of Private International Law.* 2022. Vol. 18, No. 1. P. 83–112. DOI: 10.1080/17441048.2022.2057466.

6. Working Group on Jurisdiction: Report of 2026 : Preliminary Document No. 2A of December 2025 / Hague Conference on Private International Law. The Hague, 2025. 24 p.

7. Jurisdiction Project / Hague Conference on Private International Law. URL: https://www.hcch.net/en/projects/legislative-projects/jurisdiction/ (дата звернення: 03.09.2026).

8. Herrup P., Brand R. A. A Hague Parallel Proceedings Convention: Architecture and Features. *Chicago Journal of International Law Online.* 2023. Vol. 2. P. 1–17.

9. Working Group on Jurisdiction: Report of 2025 : Preliminary Document No. 2B of February 2025 / Hague Conference on Private International Law. The Hague, 2025.

10. Public Consultation on the Draft Text developed by the Working Group on the Jurisdiction Project / Hague Conference on Private International Law. 2025–2026. URL: https://www.hcch.net/en/projects/legislative-projects/jurisdiction/public-consultation (дата звернення: 03.09.2026).

11. Conclusions and Decisions adopted by the Council on General Affairs and Policy of the HCCH, 3–6 March 2026. The Hague : Hague Conference on Private International Law, 2026.

Voltornist O. S. PARALLEL PROCEEDINGS AS A MODERN DIRECTION OF UNIFICATION OF INTERNATIONAL JURISDICTION WITHIN THE FRAMEWORK OF THE HCCH JURISDICTION PROJECT

The article is devoted to the study of parallel proceedings as one of the key modern directions of development of the Project on International Jurisdiction of the Hague Conference on Private International Law. Particular attention is paid to the transformation of approaches to the unification of international jurisdiction: from attempts to develop a comprehensive universal regime of direct jurisdiction to the phased settlement of individual problems of competition of jurisdictions. It is shown that parallel proceedings and related claims constitute one of the most practically significant forms of positive conflict of international jurisdiction, since the simultaneous consideration of disputes in the courts of different states creates the risks of procedural duplication, forum shopping, the adoption of incompatible court decisions and an increase in the costs of the parties. The main models of coordination of parallel proceedings are analyzed, in particular the lis pendens approach, the first seised principle and the forum non conveniens doctrine, as well as the possibilities of their combination within the framework of a universal international instrument. The current stage of the Hague Conference's work on parallel proceedings and related claims is examined as a continuation of the long-term Project on International Jurisdiction. It is argued that the transition to the regulation of competition of jurisdictions should not be seen solely as a rejection of the original goal of broad unification of the rules of international jurisdiction. On the contrary, such an approach may constitute an element of gradual functional unification and create the prerequisites for the future convergence of the rules of direct international jurisdiction.

Keywords: *international jurisdiction, parallel proceedings, Project on International Jurisdiction, lis pendens, forum non conveniens.*

Дата першого надходження статті до видання: 03.09.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 18.09.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 18.11.2026